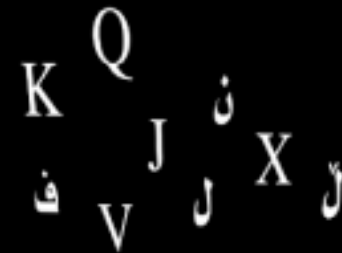

فہرہہ نگوؤک

Abacus (چورتکه) میعداد، یه که مین که ره سه ی ژمیر یاریه که نزیکه ی پینج هزار سال بهر له زابین له لایه ن چینییه کانه وه داهینراوه.

Access (دهست پیراگه یشتن) به دهست گه یشتن بهو زانیاریانه ده لین که له سه زهینه کانن.

Access arm (باسکی دهست پیراگه یشتن) بهو باسکانه ده لین که هیده کانی خویندن / نووسین له سه دیسک له بگیری دیسکه کان دا جیبه جی ده کن.

Access method (شیوه ی دهست پیراگه یشتن) شیوه ی دهست پیراگه یشتن به زانیاریه کانی سه زهینه کان دیاری ده کا.

Ada (ئادا) زمانیکی بهرنامه نووسی کومپیوتوره، که له بهر کچه که ی لورد بایرون، ناوی نراوه ئادا. چونکه هم کچه به یه که مین بهرنامه نووسی کومپیوتوره له جیهاندا ده ناسری. ههروه ها هم زمانه له پرورده کانی عهسکه ری وه زاره تی بهرگری همه ریکا دابینکراوه.

Adder (کو کردنه وه) به شیکه له یه که ی لیکدره وه ی ناوه ندی (CPU) که دوو ژماره ی نیردراو پیکه وه کو ده کاته وه.

Address (ئادرهس، ناوونیشان) ریژه یه که که شوینی داگردن بو دهست پیراگه یشتن دیاری ده کا.

Address bus (ناونیشان دان) له بهرنامه نووسیدا ریژه یه که که شوینیک له زهین دیاری ده کا.

Address register به شیکه ی بچووک و خیرای زهینه له لیکدره وه ی وردیندا که بو راگرتنی کاتی ناونیشانی زهین له بهر چاو گیراوه تا کو زانیاریه کان به ریک و پیکه جیبه جی بن.

ALGOL (ئه لگول) کورتکراوه ی وشه کانی **AL-rithmic Language** یه که مین زمانی بهرنامه نووسییه که له ساله کانی ۱۹۵۷-۱۹۶۰ له لایه ن زانیانی دانیمارک، بهریتانیا، فهرانسه، ئه لمانیا، هولند، سوئیسرا و ولاته یه کگرتووه کانی همه ریکا که له کونفرانسه کانداه شداریان ده کرد،

داهینرا.

Alternate Key (کلیلی ئالوگور، دوگمه ی گورانکاری) دوگمه یه که که له گه ل دوگمه کانی دیکه به کار دیت، تا کو ئه رکیتی تایبه تی بهرپوه به ری.

Animation (وینه، جووله، ئه نیمه یشتن) دروستکردنی زنجیره وینه یه کی جووله داره له سهر شاشه دا.

Analog computer (کومپیوتهری ئانالوگی) جوړیکه له کومپیوتهر که له گه ل چونبیه ته فیزیکیه کان له په یوه ندی دایه.

APL (ئه ی، پی، ئیل) کورتکراوه ی وشه کانی **A Pro- Language gramming** زمانیکی بهرنامه نووسییه که له نیوان ساله کانی ۱۹۵۷ و ۱۹۶۷ له لایه ن **Iverson Kenneth** داهینراوه.

Appliction (پرؤگرامی کاریگه ر) پرؤگرامیکی کومپیوتهریه که بو یارمه تیدانی به کارهینهران بو بهرپوه بردنی ئه رکه تایبه تییه کان گه لاله ریژی کراوه.

Arithmetic logic unit (ALU) (یه که ی ژمیریاری و لؤژیک) یه که یه که له کومپیوتهر دا که کرداره کانی بیرکاری و لؤژیکی بهرپوه ده با.

Array (ئارایه) ئارایه پیکه اتووه له زنجیره توخمیکی هاو جوړ که بو داگردنی لیستی پیدراوه کان که لکی لیوه ده گیری.

Arrow key (دوگمه ئاراسته داره کان) به هه ر کام له دوگمه کانی کونترولی شوینه کان ده لین که به هیمای تیر دهست نیشان کراون، هیمای تیره کان بو سه ری و بو خواری و بو چه پ و بو راست دیاری کراون.

Artificial intelligence (AI) (هوشی دهستکرد) کومه له پرؤگرامیکن که به بهرپوردنی ئه وانه کومپیوتهر ده توانی وه ک زهینی مرؤف بیر بکاته وه.

ASCII کورتکراوه ی وشه کانی **American standard code for information interchange** (کوڈی ستانداردی همه ریکا بو ئالوگوری زانیاری) شیوه یه که له کوڈ دانان که ریژه ی ژماره یی ده کاته، بیت، ژماره، هیمای و کاراکته ری تایبه ت.

Assemble (نسه مبل) له پروگرام نووسیدا، گۆرینی به برنامه یه کی زمانی نسه مبللی بۆ کو فرمانه کانی هاورپک له گه لّ نهو زمانه به مه به سستی کو دی مه به ست (objectcode) ه.

Assembler پروگرامیکه که فرمانه کانی زمانی نسه مبللی ده گۆرئ بۆ زمانی نامیر.

Asynchronous (نا هاوکات) به شیوه یه کی گشتی، نهو کردارانه ی که به شیوه یه کی راسته وخو نیه بهت به دیاریکردنی کات به رپوه بیجی.

AT Keyboard (تهخته ی دوگمه کانی AT) تهخته دوگمه یه کی ۸۴ دوگمه یه که له لایهن کو مپانیای IBM اوه دروست کراوه.

B

Backslash (دashi پیچه وانه) (\) ناوی دوگمه یه که له سه ر تهخته ی دوگمه کان که بۆ مه به سستی تاییه تی که لکی لیوه رده گیری.

Backspace key (دوگمه ی به ره و دواوه گه رانه وه) دوگمه یه که له سه ر تهخته ی دوگمه کانی IBM ه. که کاراکته ری لای چه پی خو ی دسرپته وه.

Backup (پشتیوان) کو پییه کی یارمه تیده ره که له زانیارییه کانی سه ر کو مپیوتهر هه لگیراوه ته وه.

Bad sector (که رتی خه رابوو) که رتیکه له دیسک که تیکچوو وه و بۆ زانیاری تیخستن ناشیت.

Bar code (بارکوڈ) هیما یه که که له سه ر به شیک له که لوپه له کان به شیوه ی هیلتی باریک و نه ستور دانراوه، ده ربی جو ری که لوپه له که، نرخه که ی، چونیه ته که ی، کو مپانیایی دروستکه ره که ی و. هته ده.

Bar printer (چاپگه ری میله یی یان ستونی) نهو جو ره چاپگه رانه ن که زانیارییه کان به شیوه ی ستونی له سه ر کاغه ز چاپ ده کن.

Base (بنه ما، بناغه) به ریژه ی ژماره کانی ریژیمکی دوانه یی ده لئین.

Basic language (زمانی بیسیک) زمانیکی به برنامه نووسی ناست به رزه

که به هو ی ناسان بوون، له ناوه نده کانی فیترکردن که لکی زور لیوه رده گیری. **Batch processing** (لیکدانه وه ی ده سته یی) شیوه یه که که له ودا زانیاری و پی دراوه کان به ر له لیکدانه وه له گروپیکدا کو ده کرتنه وه و پاشان لیکده درینه وه.

Baud یه که ی پیوانه ی راگواستنی زانیاری له چرکه یه کدا.

Baud rate (ریژه ی بوڈ) پیوه رییک بۆ هه لسه نگانندی خیرایی به ری کردنی پی دراوه کان له لایهن مؤدیمه وه یه.

Benchmark (تاقیکاری) نهو پروگرامانه ی که بۆ تاقیکردنه وه ی به شه کانی کو مپیوتهر بۆ نمونه لیکد ره وه ی وردبین به کار دین.

Binary (ریژیمی دوانه یی، له سه ر بنه مای دوو دووی)

Binary coded (کو دی دوو دووی) کو دیکه که هه موو ژماره کان له سفر و یه ک پیکهاتوون، سفر به مانای **OFF** یان کو ژانه وه و یه ک به مانای **ON** یان هه لبوون دیت.

Binary coded decimal (BCD) (ده ده یی کو دی ده ده یی) کو دیکه که هه ر ژماره یه ک له چوار بیت دا نیشان ده دا.

Binary conversion (نالوگوری دوو دووی) گۆرینی ژماره یه ک بۆ سیستمی ریژیمی دوانه یی و پیچه وانه ده لئین.

Binary digit (ژماره ی دوانه یی) ژماره کانی سفر و یه ک که له ریژیمی دوانه یی دا به کار دین.

Bit (بیت) بچوو کترین یه که ی زانیاری که ده کری سفر و یان یه ک بی.

Bit parallel (به ری کردنی بیته کانی به شیوه یه کی هاوته ربب) به ری کردنی هاوکاتی گشت بیته کان (بۆ نمونه بایتیک) به وایه ری جیاجیا له کابلتیک دا ده لئین.

Bitserila (به ری کردنی بیته کان به شیوه یه کی به دوا یه کدا)

(BPI) (Bits per inch) (بیت له ئینچ) دا یه که یه که بۆ توانایی دا کردنی پی دراوه کانه.

Cable (کابل) به و ایه‌رانه ده‌لین که به‌شه جیاجیایکانی کۆمپیوتەر پیتکه‌وه ده‌به‌ستیتته‌وه.

Cache memory (زهینی شاراهه) به و زهینه ده‌گوتری که وه‌ک ره‌شنوس ده‌چی، له راستیدا زانیاری لیکدراوه له لیکدهره‌وه‌ی وردبین دا ده‌چیتته‌وه زهینه‌وه و پاشان بۆ به‌شی پتویست به‌ری ده‌کری.

CAD (کاد) کورتکراوه‌ی وشه‌کانی **Computer-Aided design** (نه‌خشه‌داریتی به‌هۆی کۆمپیوتەر) واژه‌یه‌که به و پرۆگرامانه ده‌گوتری که بۆ نه‌خشه‌داریتی و بیناسازی و له بیناکانه‌وه بگره‌ تاکو فرۆکه‌کان و ... هتد. که‌لکی لیتوهرده‌گیری.

Calculation instructions (فرمانه‌کانی ژمیریاری) نه‌و فرمانانه‌ن که هه‌لی کرداری بیرکاری ده‌ره‌خستین.

Calculator (حاسیبه) هه‌ر که‌ره‌سه‌یه‌ک که کرداری ژمیریاری پی‌نه‌جام بدری.

Capacitor (خازن) توخمیتی ته‌لکترۆنییه‌که وه‌ک نه‌بار ده‌چی کۆمپیوتهره‌کان ریژه‌یه‌کی زۆریان تیدایه.

Caps lock key دوگمه‌یه‌که له‌سه‌ر ته‌خته‌ی دوگمه‌کان که کاتیک چالاک بی، هه‌موو پیته‌کان به‌ شپوه‌یه‌کی گه‌وره‌ تایب ده‌بن.

Cardpunch (ئامیری کونکردنی کارت) ئامیریکی زانیاری ده‌رخه‌ره‌که زانیاری له‌سه‌ر کارته‌ تایبه‌تییه‌کان کون ده‌کا.

Card reader (کارت خوین) ئامیریکی زانیاری ده‌ره‌که زانیاری له‌سه‌ر کارته‌ کون کراوه‌کان ده‌خوینیتته‌وه.

Casste tape (کاسیت) جوهره‌ زهینیکی یارمه‌تیده‌ره‌که بۆ راگرتنی زانیاری که‌لکی لیتوهرده‌گیری.

CRT (Cathode ray tube) (گلۆپی تیشکدانه‌وه‌ی کاتدی) جوړیک له شاشه‌ی کۆمپیوتەر.

CD-ROM (سی دی رام) جوړیکه‌ له زهینی یارمه‌تیده‌ره‌که تواناییه‌که‌ی

Boot sector (که‌رته‌کانی بۆت، که‌رته‌کانی وه‌گه‌رخستن) به‌شیک له دیسک که بۆ به‌رنامه‌کانی سیستمی وه‌گه‌رخه‌ر داده‌نرتین.

Bits per second (بیت له چرکه‌دا) کورتکراوه‌ی وشه‌کانی یه‌که‌یه‌که بۆ پتوانه‌ی خیرایی به‌ریکردنی پیدراوه‌کان به‌هۆی ئامیری مۆدیمه‌وه.

Break Key (دوگمه‌ی Break) دوگمه‌یه‌که که بۆ راگرتنی کرداره‌کانی کۆمپیوتەر که‌لکی لیتوهرده‌گیری.

Bridge (پردی په‌یوه‌ندی) سه‌خته‌ ئامرازیکه‌ که ده‌بیتته‌ هۆی په‌یوه‌ندی توره‌کان به‌ ستانداردیکی یه‌کسانه‌وه.

Buffer storage (زهینی ناویژیکه‌ر) به و زهینه‌ خیراییانه ده‌گوتری که رۆلی ناویژی له‌ نیوان دوو ئامیردا به‌ خیرایی به‌رز و نزمه‌وه ده‌گیری.

Bug (هه‌له، خه‌له‌ل) به‌ هه‌له‌کانی ناو پرۆگرامیک ده‌لین.

Bus (ریره‌و) ریره‌ویکن که بۆ گواستنه‌وه‌ی زانیاری، ناوونیشان و کۆنترۆل که‌لکی لیتوهرده‌گیری.

Bus interface (په‌یوه‌ندی ریره‌و) به و ریگایانه ده‌لین که ریره‌وه‌کان پیکه‌وه ده‌به‌ستیتته‌وه.

Bus network (تۆری هیللی) جوړیکه‌ له تۆپۆلۆژی تۆری هه‌ریمایه‌تی که له‌واندا گشت گرتییه‌کان به‌ هیللیکی په‌یوه‌ندی سه‌ره‌کی ده‌به‌سترتییه‌وه.

Bus topology (تۆپۆلۆژی ریره‌و) جوړیکه‌ له ریکه‌کردنی فیزیکی کۆمپیوتهره‌کان له تۆپۆلۆژیا که زانیاری له هه‌ر ساتیکدا بۆ دوو کۆمپیوتەر راده‌گوژی.

Byte (بایت) به هه‌ر هه‌شت بیته‌ی به‌ دوا‌ی یه‌کدا بایت ده‌لین.

C

C (زمانی سی) زمانیکی به‌رنامه‌نوسی کۆمپیوتهره‌که له‌ سالی ۱۹۷۰ له‌ لایه‌ن دنیس ریچی (Dennis rithie) له‌ تاقیگای بیل دا‌ داهیترا.

یەكجار زۆره و له تيشكى لهيزهري بو داكردى زانيارى تيخستن كهلك
 وهردهگيرى.

Central processor (ليكدهروهى ناوهندى) بهشيكه له كومپيوتهر كه
 ليكدانهوه لهويدا بهرپوه دهچى.

CPU (**Central processing unit**) (يهكهى ليكدهروهى ناوهندى)
 دلئى كومپيوتهره كه پيکهاتوه له سى يهكه، كونترول، زهين، و ژميربارى و
 لۆژيك.

CGA (سى جى اى) كورتكراوهى وشهكانى (**Color grabhics adapter**)
 كارتىكى گرافيكىبه كه كومپانايى IBM له سالى ۱۹۸۱ دروستى كردوه.

Chain printer (چاپگهري زنجيرهى) جوړيكه له چاپگهري كه پستهكان
 لهسهرى بهرجهسته و ديارن.

Character (پيت)، به پيت يان هيمايهكى تايهت دهگوتى.

Character printer (چاپگهري كاراكتهرى) چاپگهريكه وهك چاپگهري
 ماتريسى دهچى، كه كردارى چاپكردن كاراكتهر به كاراكتهر نهنجام دهدا.

CPI (**Character per inch**) (كاراكتهرىكه له ئينچ) يهكهيهكه بو
 پيوانهى ريزهى كاراكتهرهكانى جوړيك له فونت به نهاندازهيهكى نهگورهوه كه
 له هيليكدا به دريژايى ئينچىك جى بگرى.

CPS (**Character per second**) (كاراكتهر له چركهدا) يهكهيهكه بو
 پيوانهكردنى خيراى چاپگهري له كاراكتهرىكدا وهك چاپگهري ماتريسى يان
 خيراى راگواستنى پيدراوهكان له بگيرى ديسكدا.

Chip (تراشه، تليش) لايهكى تهنك و ناسكه له جنسى سيلسيوم كه بهشه
 نهلكترۆنييهكان بو پيکهتپانانى بازنه نهلكترۆنييهكان لهودا جيتيان گرتوه.

Circuitit (مهدار، يان بازنهكان) كومهل توخمىكه نهلكترۆنييه كه لهلاى
 يهكتر سيكلتيك (سوورتيك) پيک دتن.

Circuit board (تهختهى مهدار) فايهريكه كه توخمه نهلكترۆنييهكان
 لهسهر نهو دامهزاون.

Click (زهريه ليدان، كليك) ليدانى زهريهيهك له يهكيك له دوگمهكانى
 ماوس.

COBOL (كوبول) كورتكراوهى وشهكانى **Common business-**
oriented language، زمانىكى بهرنامهنووسيه كه له بوارهكانى
 بازگانيدا زور كهلكى ليوهردهگيرى. نه زمانه له سالهكانى ۱۹۵۶ و
 ۱۹۶۱ داهينرا.

Color monitor (مونيتورى رهنكى) جوړيكه له شاشه كه بو ئيش كردن
 كارتىكى تايهت دهوى كه نه كارته چوئييهتى نيشاندانى وينهكه نيشان
 دهدا.

Command (فرمان) فرمانىك به سيستم دهدرى تاكو كومپيوتهر كارتىكى
 تايهت بهرپوهبهرى.

Compact-disk (ديسكى دهبالىك پهستراو) به كورتكراوهى وشهكانى
 CD، ناوتىكى ديكهى ديسكى تيشكييه.

Compile (وهرگيران) وهرگيرانى پرؤگرامى سهراوه له زمانىكى ئاست بهرز
 به زمانى نامير و دابىن كردنى بهرنامهى مهبهست كه پرؤگرامىك
 بهرپوهبهرى.

Compiled language (زمانى كامپايلى) زمانىكه كه پرؤگرامهكانى بهر
 لهوى بهرپوه بچن دهبى بكرينه كوڊى كومپيوتهرى.

Compiler (وهرگير) پرؤگرامىكى سيستمه مه كه نهركى وهرگيرانى
 پرؤگرامىكى ئاست بهرزى به زمانى ناميرى به نهستويه.

Computer (كومپيوتهر) ناميريكه كه توانايى زانيارى له خودا داكردى و
 ليكدانهوهى زانيارى و دهرخستنى تاكامىكى تهواو و دروستى ههيه.

Computer case (قاپيلكى كومپيوتهر) قاپيلكىكه كه گشت بازنه
 نهلكترۆنييهكانى كومپيوتهر لهويدان.

Computer network (تورى كومپيوتهرى) پيکهوه بهستنهوى دوو
 كومپيوتهر يان چند كومپيوتهر به مهبهستى كهلكى وهرگرتنى هاوبهشى

بانکی زانیاری یا بنکه‌ی داتاگان ده‌لین.

DBMS (کورترکراوه‌ی وشه‌کانی) **data base management system** (سیسته‌می به‌رپوه‌بردنی بنکه‌ی داتاگان) کومه‌له به‌نامه‌یه‌کی پیکه‌وه به‌ستراوه که بۆ ئارشیف، ده‌ست پیراگه‌یشتن و کۆنترۆلی بنکه‌ی داتاگان به‌کار دیت.

Data processing (لیکدانه‌وه‌ی پیدراوه‌کان) گشت نه و کردارانه‌ی که کۆمپیوتەر له‌سه‌ر داتاگان به‌رپوه‌ی ده‌با.

Data transfer (راگواستنی پیدراوه‌کان) به‌ راگواستنی زانیاری له‌ شوینیکه‌وه بۆ شوینیکه‌ی دیکه‌ ده‌گوتری.

Data transfer rate (ریژه‌ی راگواستنی پیدراوه‌کان) خیراییه‌ک که له‌ودا بازه‌یه‌ک یان هیللیکی په‌یوه‌ندیدار ده‌توانی زانیاری راگوازی و به‌ زوری به‌ یه‌که‌ی بیت له‌ چرکه‌دا پیوه‌ ده‌کری.

Delete key (دوگمه‌ی سپینه‌وه) دوگمه‌یه‌که له‌سه‌ر ته‌خته‌ی دوگمه‌کان که به‌ داگرتنی نه‌و دوگمه‌یه کاراکته‌ری پاش خۆی ده‌سپرتنه‌وه.

Desktop (سه‌ر میز) به‌جۆره‌ قاوغیکی کۆمپیوته‌ری که به‌ شیوه‌ی ئاسۆبی له‌سه‌ر میز داده‌نری و هه‌روه‌ها مۆنیتوری کۆمپیوته‌ره‌که که ئایکۆن و شریته‌کان، به‌ دیار ده‌خا ده‌گوتری.

Deveice (ئامیر، که‌ره‌سه، ئامراز) واژه‌یه‌کی گشتییه بۆ ئامیره‌کانی رۆخ کۆمپیوته‌ره‌که ده‌لین.

Difference engine ئامیره‌کی مه‌کانیکی بوو که وه‌ک کۆمپیوته‌ر ده‌چوو، له‌لایه‌ن ماتماتیکرانیکی به‌ریتانی به‌ناوی چارلیز بابیج له‌ کۆتایی ساله‌کانی ۱۸۲۰ دا دا‌هینرا.

Digital (ژماره‌یی، دیجیتال) په‌یوه‌ندی به‌ ژمار و چۆنیه‌تی ریککردنی ژماره‌ ده‌گوتری.

Digital computer (کۆمپیوته‌ری ژماره‌یی) جۆره‌ ئامیره‌کی نه‌لکترۆنییه که زۆریه‌ی خه‌لک به‌ ناوی کۆمپیوته‌ر ده‌یناسن.

کۆمپیوته‌ره‌کان له‌ سه‌رچاوه‌کانی سه‌خته ئامراز و نه‌رمه ئامرازی یه‌کتر.

Computer program (پروگرامی کۆمپیوته‌ری) کومه‌له فرمانیکه که به‌ یه‌کیک له‌ زمانه‌کانی کۆمپیوته‌ری دانراوه و بۆ به‌جیگه‌یاندنی کرداریکی تایبه‌تی، له‌ کۆمپیوته‌ردا به‌رپوه‌ ده‌چی.

Computer system (سیسته‌می کۆمپیوته‌ری) کومه‌له‌یه‌ک له‌ گشت به‌شه‌کانی کرداری کۆمپیوته‌ریک و سه‌خته ئامرازه‌کانی.

Console (کونسۆل) ئامیره‌یکه که بۆ پیکه‌یتانی په‌یوه‌ندی له‌ نیوان به‌کاره‌ینهر و کۆمپیوته‌ر که‌لکی لیوه‌رده‌گیری.

Control unit (یه‌که‌ی کۆنترۆل) یه‌که‌یه‌که له‌ کۆمپیوته‌ردا که کۆنترۆلی گشت به‌شه‌کانی کۆمپیوته‌ری به‌ نه‌ستۆبه.

Core storage (زه‌ینی بازه‌یی یان ئالقه‌یی) به‌و کومه‌له‌ بازه‌ موغناتیسسیانه ده‌لین که وه‌ک زه‌ین له‌ وه‌چه‌ی دووه‌می کۆمپیوته‌ره‌کاندا که‌لکیان لیوه‌رده‌گیری.

Control key دوگمه‌یه‌که که له‌سه‌ر ته‌خته‌ی دوگمه‌کان که له‌گه‌ل کلیلکی دیکه بۆ نه‌نجامدانی کاریکی تایبه‌تی که‌لکی لیوه‌رده‌گیری.

Corsor (شوین نیشانده‌ر، رینمایی که‌ر) هیمایه‌کی تایبه‌تییه که له‌سه‌ر شاشه‌دا وه‌ک هیللیک یا لاکیشه‌یه‌ک هه‌لده‌بی و ده‌کوژیته‌وه و شوینی نیشاندانی کاراکته‌ریک دیاری ده‌کا.

D

Daisy wheel printer (چاپگه‌ری شیوه‌ گوله‌ به‌رپۆژه) جۆریکه له‌ چاپگه‌ر که به‌ردی چاپه‌که‌ی وه‌ک گوله‌ به‌رپۆژه ده‌چی و ته‌نیا بۆ چاپکردنی ده‌ق که‌لکی لیوه‌رده‌گیری.

Data (پیدراوه‌کان، زانیارییه‌ کاله‌کان) زانیارییه‌که که لیکدانه‌وه‌ی له‌سه‌ر نه‌کرا‌بی.

Database (بنکه‌ی زانیارییه‌ کاله‌کان) به‌ کومه‌له‌ فایلکی پیکه‌وه به‌ستراو

E

Editing keys (دوگمه کانی رېک کردن) کوومه له دوگمه یه کن له سهر ته خته ی دوگمه کان که بو رېک کردنی دهق که لکی لیوه رده گیرئ.

Editor شوپنیک که له ویدا ده کړئ فایلک ریکبخی.

EGA (ئی، جی، ئی) کارتیک گرافیکیه که له لایه ن کوپانیای **IBM** له سالی ۱۹۸۴ وه دروستکرا.

Electron gun (چکی نه لکترونی) که ره سه یه که که تیشکی نه لکترونی وه بهر دینئ، وهک گلویی شاشه ی ته له فزبون و مونیتوری کوپپوتهر.

End key دوگمه یه که که هیمای رینما کهر بو کوتایی هیل ده گوتیزته وه.

ENIAC (ئنیاک) یه که مین کوپپوتهری وه چه ی یه که م که له ودا له ۱۹۰۰۰ گلویی بوش که لک وهر گیرابوو.

Enter key (دوگمه ی **Enter**) دوگمه یه که که زنجیره یه کی زانیاری تیکردن بو کوپپوتهر دیاری دهکا، به داگرتنی ئم دوگمه یه فرمانه کانیش بهر پتوه دهچن.

Eprom جوړیکه له زهین که ده کړئ بهر نامه ی له سهر دابنرئ و له سهری بسرپته وه.

Error (هله) هر چه شنه هله یه ک که له کرداره کانی کوپپوتهر روو بدات.

Ethernet (ئه ته رنیت) توړیکه هه ریمایه تیبه که له لایه ن کوپانیای **Xerox** له سالی ۱۹۷۶ و به مه به سستی پیکه وه به ستنه وه ی کوپپوتهره گوره کانی ناوه ندی لیکولینه وه ی **PaloAtto** دامه زراوه.

Expansion Card (کارتی په ره پیدان) کارتیک نه لکترونیبه که ده بیته هو ی چونه سهری تواناییه کانی کوپپوتهر.

Expansion Slot (که لینی په ره پیدان) که لینیکه که له نیتو قاوغی سهره کی کوپپوتهر دایه که بو تیخستننی کارتی په ره پیدان که لکی لیوه رده گیرئ.

External Modem (موڈیمی خارجی) موڈیمیکه که له له ریگای کیتله وه به ده رگای سربالی کوپپوتهر ده به سترپته وه.

Direct access (ده سته پیراگه یشتنی راسته وخو) توانایی کوپپوتهر له دوزینه وه و پیدا هاتنه وه ی راسته وخو به شوپنیکه تایهت له زهین یا دیسک به مه به سستی چاوپیدا خشانده وه یان داگردنی زانیاری.

Disk (دیسک) به بازه یه کی پلاستیکی و نهرم یان ناسنیکه پته و و رهق ده گوتړئ که به موغناتیس داپوشرابی و به هو ی کاربگه ری نه لکترونی زانیاری له سهر دابکړئ.

Disk drive (بگپیری دیسک) نامیریکه که به هو ی نه وه وه ده کړئ زانیاری له سهر دیسک بخی یان لیتی وهرگری.

(DOS) (disk operating system) (سیسته می به گه رخره ی دیسک) سیسته میکی به گه رخره که کاتی به گه رخرستننی کوپپوتهر له دیسک بو زهینی کوپپوتهر زانیاری راده گوازی و نه رکی به گه رخرستننی سیسته می به نه سته یه.

Display (شاشه، مونیتور) نامیری زانیاری ده رخره ی ستانداردی کوپپوتهر که به زوری له جوړی **CRT** ه.

Display screen (شاشه ی نیشاندهر) به شیکه له یه که ی فیدویبی که دهق و زانیاری له سهر نیشاندهرئ.

Dot-matrix printer (چاپگه ری ماتریسی خال خالی) جوړیکه له چاپگه که زانیاری به شیوه ی کاراکته ری له سهر کاغه ز چاپ دهکا، وینه و کاراکته ره کان به تیکه لا وکردنی خالی ورد له سهر کاغه ز پیک دین.

Dotperinch (ریشه ی خاله کان له ئینجیکدا) یه که یه که بو هله سه نگانندی نیشاندهر شاشه یان چاپگه که ریشه ی خاله کانی نیشاندهر یان چاپکراو له هر ئینجیک دا دیاری دهکا.

Double-sided disk (دیسکی دوولایه) جوړیکه له دیسک که ده کړئ له سهر هه ردوولای زانیاری دابکړئ.

Dynamic memory جوړیکه له زهین که هه دوو چرکه جاریک زانیاریبه که ی دنوو سترپته وه.

دوولایه به شیوه‌یه کی هاوکات راده‌گوئیزرین.

FullSided Tower (تاوهری بهرز) جوړه قاوغیکی کومپیوتیره که له روخ

میتر له‌سهر زهوی داده‌نری.

Function Key (دوگمه‌کانی کردار به‌جیگه‌یاندن) دوگمه‌کانی **F1** هه‌تا

F12 ی ته‌خته‌ی دوگمه‌کان که بوکاری تاییه‌تی به‌رنامه‌کان سوودیان

لیوهرده‌گیری.

G

Game Port (دهرگای یاری، پورتی یاری) دهرگایه‌ک که له کومپیوتیره

شه‌خسیبه‌کانی دا دهسکی گه‌مه و نامانج پیکیان تیده‌خری.

GrabageIn-GarbageOut (زهبل بده، زهبل وهرگره) به پیسته

کورترکراوه‌کانی **GIGO**، واته به دانی زانیاری ناراست به کومپیوتیره،

ناکامی ناراست وهرده‌گری.

Gigabyte (گیگابایت) به یه‌ک ملیارد بایت ده‌گوتری.

H

Half Adder (نیوه کوکهره‌وه، کوکهره‌وه‌ی نات‌ه‌واو) بازنه‌یه‌کی لؤژیکیه که له

کومپیوتیره‌کاندا بو کوکردنه‌وه‌ی ژماره دوانه‌کان که‌لکی لیوهرده‌گیری.

Half Duplex (دوولایه‌ی ناهاوکات) شیوه‌یه‌که که له‌ودا زانیاری له دوولایه

به‌شیوه‌یه‌کی ناهاوکات راده‌گوئیزری.

Hard Copy (نوسخه‌ی چاپی) کوپیبه‌که له زانیاری، پیدراوه‌کان و به‌لگه‌کان

که له‌سهر کاغز، فیلم یان.. هتد. تو‌مار ده‌کرین.

Hardware (سه‌خته نامراز) به به‌شه‌کانی فیزیکی و نه‌وانه‌ی بو‌ده‌ست لیدان

ده‌بن ده‌گوتری.

F

Fiber Optics (فایبه‌ری تیشکی) زنجیره داویکه له شووشه دروستکراوه بو

هیلگه‌کانی راگواستنی زانیاری توړه به‌ریلاوه‌کان که‌لکی لیوهرده‌گیری.

Field (فیلد) به چه‌ندین کاراکته‌ری پیکه‌وه به‌ستراو، یان به‌شپک له رکورد

ده‌لین.

File (فایل) به کومه‌له رکوردیکی پیکه‌وه به‌ستراو که بو نامانجیکی تاییه‌ت

دیاری کرابی ده‌لین.

Fixed Disk (دیسکی نه‌گوړ) ناویکی دیکه‌ی دیسکی پته‌وه که ناکری

هه‌لگیر وهرگیر بکری.

Floppy Disk (دیسکی نه‌رم) جوړیکه له دیسک که بو داکردنی زانیاری

پیویست که‌لکی لیوهرده‌گیری. نه‌م دیسکانه به موغنا‌تیس‌ی ده‌کرین و

زانیاریان له‌سهر داده‌کری.

Floppy Disk Drive (بگیری دیسکی نه‌رم) نامی‌ریک که دیسکی نه‌رم

له‌ویدا جیگای گرتووه و به هو‌ی نه‌وه‌وه زانیاری ده‌خریته سهر دیسکه‌که‌وه،

یان له دیسکه‌که وهرده‌گیری.

Format (چوارچی‌توبه‌ندی) به چوارچی‌توبه و بیچم و شیوه‌ی زانیاری ده‌گوتری.

Forth (فورت)، زمانیکی به‌رنامه‌نووسیبه که **Charles Moore** له کوتایی

شه‌سته‌کاندا دایه‌ینا.

FORTRAN (زمانی فورتین) یه‌که‌مین زمانی به‌رنامه‌نووسی ناست به‌رزه که

زیاتر بو‌حه‌لک‌ردنه‌وه‌ی نه‌رکه قورسه‌کانی بیرکاری و ماتماتیکی که‌لکی

لیوهرده‌گیری.

Freme (فریم) به ههرکام له وینه سهریه‌خوکانی جوله‌دار ده‌لین.

Full Adder (کوکهره‌وه‌ی ته‌واو) بازنه‌یه‌کی ژیری‌بی‌تیبیه که له کومپیوتیره‌کاندا

ژماره دوو دوویه‌کان پیکه‌وه کو‌ده‌کاته‌وه.

Full Duplex (دوولایه‌ی هاوکات) شیوه‌یه‌که که له‌وه‌دا زانیاری له‌سهر

Input/output Instruction (فرمانه‌کانی تی‌خستن و دهرخستن) ئەو فرمانانەن که په‌یوه‌ندی نیوان نامیره‌کانی دهرخستن و تی‌خستن له‌گه‌ل لیکده‌روه‌ی ناوه‌ندی داده‌مه‌زرتین.

Instruction (فرمان پیدان) به‌هەر کرداریک ده‌لین که له زمانیکی کۆمپیوتەر دایب.

Integrated Device Electronics (IDE) په‌یوه‌ندییه‌کی بگپیری دیسکه که له‌ودا به‌شه‌کانی کۆنترۆلی ئەلکترۆنی له‌سەر بگپیری دیسکه‌کانه و پیوستی به‌ کارتیکی تایبه‌تی نییه.

Interface (په‌یوه‌ند، ناویشیکه‌ر) له‌ سه‌خته‌ئامرازدا، په‌یوه‌ندییه‌کان ئەو به‌شانه‌ن که به‌شه‌کانی سه‌خته‌ئامراز به‌ کۆمپیوتەر ده‌به‌ستنه‌وه، تاکو هه‌ل بۆ راگواستنی زانیاری پرەخسین.

Internal Modem (مۆدیمی ناوخۆیی) مۆدیمیکه که له‌ناو خۆی سیستم دایه و له‌ یه‌کتیک له‌ که‌لینه‌کانی په‌ره‌پیدان ده‌خری.

J

Joystick (ده‌سکی سوکان، ده‌سته‌ی گه‌مه) نامیره‌یکی زانیاری تی‌خستنه که زۆرتەر بۆ گه‌مه‌ی کۆمپیوته‌ری که‌لکی لیوه‌رده‌گیری.

K

Kye (دوگمه) به‌ هه‌رکام له‌ دوگمه‌کانی ته‌خته‌ی دوگمه‌کان ده‌لین.
Keyboard (ته‌خته‌ی دوگمه‌کان) سه‌ره‌کیترین نامیره‌ی زانیاری تی‌خستنه که زانیاری له‌ ریگای ئەوه‌وه ده‌خریته‌ ناو کۆمپیوته‌روه‌ه.

Kilobayte (کیلو‌بایت) به‌ پسته‌ کورت‌کراوه‌کانی **KKB** یان **Kbyte**، هاو‌ریکه له‌گه‌ل ۱۰۲۴ بایت.

Head (هید) به‌ مه‌کانیسمی زانیاری تی‌خستن و زانیاری دهرخستنی له‌ بگپیری دیسکه‌کان یان بگپیری کاسیته‌کان ده‌گوتری که له‌یه‌ک یان چه‌ند وایه‌ری بچووک پتکه‌هاتون.

Hertz (هیرتز) به‌ پسته‌ کورت‌کراوه‌کانی **HZ**، یه‌که‌ی پتوانه‌ی فرکانسه.

Home Computer (کۆمپیوته‌ری بنه‌ماله‌یی) کۆمپیوته‌ری بنه‌ماله‌یی که ده‌کری بنه‌ماله‌یه‌ک ئیسی له‌سەر بکه‌ن.

HomeKey (دوگمه‌ی **Home**) دوگمه‌یه‌ک که له‌ ته‌واوی ته‌خته‌ دوگمه‌کاندا ریتماییی که‌ر بۆ کۆتایی هیل ده‌گوازیته‌وه.

Host Computer (کۆمپیوته‌ری خانه‌خوئی) به‌ کۆمپیوته‌ری ناوه‌ندی سیستمی هاو‌به‌ش ده‌گوتری.

Hybrid Computer (کۆمپیوته‌ری دوو ره‌گه) کۆمپیوته‌ریکه که پتکه‌وه تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی ئەنالوگی و دیجیتالی هه‌بن.

I

O/I (input/output) (تی‌خستن / دهرخستن) به‌و پیدراوانه‌ی که ده‌درینه کۆمپیوتەر تی‌خستن ده‌لین، به‌و زانیارییه‌ی که پاش لیکدانه‌وه به‌ ده‌ست دین دهرخستن ده‌لین.

Impact Printer (چاپ‌گه‌ری زه‌ربه‌یی) ئەو چاپ‌گه‌رانه‌ی که بۆ چاپ‌کردنی زانیاری له‌سەر کاغەز له‌ زه‌ربه‌ که‌لک وه‌رده‌گرن.

Information (زانیاری) به‌ پیدراوه‌ لیکدراوه‌کان ده‌گوتری.

Ink- JetPrinter (چاپ‌گه‌ری حیسر پرژین) جو‌ریکه له‌ چاپ‌گه‌ری غه‌یره زه‌ربه‌یی که به‌ که‌لک وه‌رگرتن له‌ ئەنباری حیسر ده‌توانی زانیارییه‌کان ره‌نگاوه‌رنگ چاپ بکا.

Input (تی‌خستن، خستنه‌ سه‌ر) زانیارییه‌که که له‌ ریگای ته‌خته‌ی دوگمه‌کانه‌وه یان فایلیکی خه‌زن کراو له‌سەر دیسک که بۆ لیکدانه‌وه ده‌خریته‌ سه‌ر کۆمپیوته‌ر.

Kilohertz (كىلو ھېرتىز) بە پىتە كورتكراۋەكانى **KHZ**، يەكەى پىتەرى
فركانسە كە ھاۋرپىكە لەگەل ۱۰۰۰ ھېرتىز يا ۱۰۰۰ سىكل (سووران) لە
چركەدا.

L

Label شتىكى فىزىكىيە يان ناۋىكە كە لەسەر دىسك، فايل يان ھەر
شتىكى دىكە داىرى.

Large Scale Integration (LSI) (كۆكردنەۋە بە دەبالتىك پەستاۋتنى
زۆرەۋە) بەۋ بازنە ئەلكترۆنىيە دەلېن كە لە قەۋارەى زۆر بچووكدا
گەلەرىتى كراون.

Laser Printer (چاپگەرى لەبىزەرى) جۆرىكە لە چاپگەر كە زانىارى بە
خىرايى و بە توانايى و چەندايەتتەكى زۆرەۋە چاپ دەكا.

Light Pen (پىنووسى تىشكى) جۆرە ئامپىرىكە كە ۋەك قەلەم دەچى.

Line Printer (چاپگەرى دىرى) جۆرە چاپگەرىكە كە زانىارى دىر بە دىر
چاپ دەكا.

Lines Per Minute (رىژەى دىر لە خولەكدا) بە پىتە كورتكراۋەكانى
LPM، يەكەى پىتەرى خىرايى چاپگەرە كە رىژەى دىرە چاپكراۋەكانى
چركەيەك دەست نىشان دەكا.

Liquid Crystal Display (LCD) (شاشەى كرىستالى ئاۋى) جۆرە
شاشەيەكە كە لەۋدا ماددەيەكى شل دەخىرتە ناۋ شووشەۋە تاكو گەردىلەى
ئەلكترۆنى دروست بكن.

Load راگواستنى بەرنامەيەك لە زەينى يارمەتى دەرەۋە بۆ سەر زەينى
سەرەكى.

Loader پروگراممىك كە دەبىتە ھۆى راگواستنى بەرنامەيەك بۆ نىو زەينى
سەرەكى.

Local Area Network (LAN) (تۆرى ھەرىمەيەتى) بەشىك لەۋ

كۆمپىوتەرەنەن كە لە چوارچىۋەيەكى بەرتەسك دا پىكەۋە دەبەستىنەۋە و
دەتوانن پەيوەندى پىكەۋە دامەزىن.

LOGO (لۆگو) زمانىكى پروگرام نووسىيە، كە بە زۆرى بۆ فىرکردنى
بەرنامە نووسىن بۆ مندالان كەلكى لىۋەردەگىرى. و لە سالى ۱۹۶۸ ھەۋە
داھىنراۋە.

Low Radiation (تىشكدانەۋەى كەم) شاشەيەكە كە لەۋدا رىژەى
تىشكدانەۋە دەگاتە ئەۋپەرى نزمى خۆى.

M

Machine Cycle (سوورى مەكىنە) بە ئەركەكانى لىكدەرەۋەى وردىن كە بە
چوار دەستە دا بەش دەبى سوورى مەكىنە دەلېن.

Machine Language (زمانى ئامپىر) زمانىكى ئاست نزمە كە گشت
زانبارىيەكانى ئەۋ لە سفر و يەكەۋە پىكەتۋە و تەنبا زمانىكە كە
كۆمپىوتەر تىپدەگا.

Magnetic Disk (دىسكى موغناتىسى) جۆرىكە لە زەينى يارمەتيدەر كە
زانبارى لەسەر ئەۋ بە شىۋەى خالى موغناتىسى تۆمار دەكرى.

Mainframe Computer (كۆمپىوتەرى مەزن) بەۋ كۆمپىوتەرەنە دەلېن كە
لە ئاست خىرايى، بارستايى، توانايى لىكدانەۋە لە گشت كۆمپىوتەرەكانى
دىكە لەسەرىتەر، تەنبا لە سۆپەر كۆمپىوتەر نەبى.

Main Memory (زەينى سەرەكى) ئەۋ زەينەيە كە لەسەر تەختەى سەرەكى
كۆمپىوتەر دەخىرى و زانىارى بۆ لىكدانەۋە لەسەرەتادا دەبى لەۋى جىپىگر
بن.

Mark 1 (مارك يەكەم) كۆمپىوتەرىكى ئەلكترۆمەكانىكى بوو كە لە كۆتايى
سىيەكاندا لەلايەن زانستگاي ھاۋراد گەلەرىتى كراۋ لەلايەن كۆمپانىيە
IBM ھەۋە دروستكرا.

Matrix Printer (چاپگهري ماتريسي) جورتيكه له چاپگهگر كه ههر كاراكتريتك به شيويههكي خستهبهند له خال له بهرچاو گيراوه و پاشان چاپي دهكا.

MDA جوړه كارتتيكي گرافيكييه كه له سالي ۱۹۸۱ هوه دروست كراوه.
Megabyte (ميگابايت) به پسته كورتكراوهكاني **MB** يهك مليون يا ۱۰۴۸۵۷۶ بايته.

Memory Access Time (كاتي دهستپيړاگه يشتن به زهين) نهو ماوهيهي كه دريژه دهكيشي تاكو دست به يهك مين دانا له زهين رادهگا.

Memory Management (بهريويههري زهين) يهكيك له نهركهكاني بهريويههري سيستمه ويهگه رځهري زهينه. واته زهين به چ شيويههك بخريته ناو بهرنامهوه يان بهريويههري له سهه رتادا بسپيړيته كام بهرنامه.

Microcomputer (كومپيوتهري ورديله، مايكرو كومپيوتهر) بهو كومپيوتهره دهليتن كه له ناست توانايي و قه باره و نرخهوه له ههموو كومپيوتهرهكاني ديكه له خوارتره.

Microprocessor (ليكو له رهوه وي وردبين، مايكرو پروسيور) يهكه ي **CPU** له كومپيوتهره ورديله كاندا، كه له دوو بهش پيڅهاتوهه يهكه ي كونترول و ژميباري و لوژيك ...

Mini Computer (كومپيوتهري بچووك) بهو گروهه كومپيوتهره دهليتن كه له ناست خيبرايي و وردبينييهوه ناگاته ناستي كومپيوتهره مهزنه كان و له كومپيوتهري ورديله ش خيتره.

Mini Tower (تاوهري كورت) جوړه قاوغيكې كومپيوتهره كه به شيويههكي ستووني داده نري و له قاوغې تاوهري دريژ، كورتره.

MIPS (يهك مليون فرمان له چركه يه كدا) يهكه يه كه بو پيوتهري خيبرايي ليكدانه وه.

MODEM (موديم) ناميړتيكه كه بو راگواستني زانياري له نيوان دوو كومپيوتهره به كار ديت، موديم زانياري ژماره يي دهكاته زانياري ثنالوگي و

له ريگاي هيلي ته له فونه وه دهينيړيته شوي مه به ست.
Monitor (شاهه) ناميړتيكي زانياري ده رځهري ستانداردي كومپيوتهره كه به هوي نهوه وه زانياري تيخراو و ده رځهروه كان دهينيړين.

Monochrome (تاقه رهنك) جورتيكه له مونيټور كه وينه كان به يهك رهنك نيشانده دا.

Mother Board (تهخته ي سهه ركي، شا تهخته) تهخته يه كه كه به شه كاني كومپيوتهر به وه وه ده به سترينه وه.

Mouse (مشك، ماوس) ناميړتيكي زانياري تيخستنه كه بيچمه كه ي وهك مشك ده چي و زوريه ي فرمانه كاني كومپيوتهر بهو جيبه جیده كرلن.

DOS-MS (نيم سي دوس) جورتيكه له سيستمه ويهگه رځهري كه له سالي ۱۹۸۰ هوه له لايه ن كومپانياي مايكرو سؤفته وه هاتوته بازاره وه.

Multiuser (چهنده مه به سته) بهو كومپيوتهرانه دهليتن كه هاوكات چهندين كه س ده توانن ئيشي له سهه ر بكن.

N

Nano Second (ناو چركه) هاوپتيكه له گهل يهك ميلياره مي چركه و يهكه ي پيوانه ي خيبرايي دست گه يشتن به زهينه.

Network (تور) خستنه به رده ستي سهه رچاوه كاني سهخته نامراز و نه رمه نامراز له نيوان دوو يان چهنده كومپيوتهر دا.

Node (گري) له توره هه ريمايه تيبه كاندا، نامرازتيكه كه به تور ده به سترينه وه و ده تواني له گهل ناميره كاني ديكه ي تور په يوه ندي دايه زريني.

Non-Impact Printer (چاپگهري غه يره زهريه يي) نهو چاپگه رانه ن كه زانياري به ي ليدياني زهريه له سهه ر كاغه ز چاپ ده كهن وهك چاپگهري حيبه رپزين و له يزي و ...

Nonvolatile Memory (زهيني رانه كهر) جورتيكه له زهين كه به كوژانه وه ي كاره با زانياريه كه ي له سهه ر ناسريته وه، وهك **ROM**، **EPROM** و ...

P

Package (بهستهی پرۆگرامی) ئەو بەرنامانەن که له پیشدا ئاماده کران و بۆ که لک وەرگرتن لهوانه تهنیا ئەوهنده بهسه که بخرینه ناو کۆمپیوتەر وه.

Page Down Key دوگمهیه که لهسەر تهختهی دوگمهکان که به زۆری تایبستهکان بۆ ههڵدانه وهی لاپهڕه بۆ پیشه وه که لکی لێوهرده گرن.

Page Printer (چاپگهری لاپهڕهیی) جوړیکه له چاپگه که زانیاری لاپهڕه به لاپهڕه چاپ دهکا.

Page Up Key دوگمهیه که لهسەر تهختهی دوگمهکان که زۆری تایبستهکان (پیتچن) بۆ ههڵدانه وهی لاپهڕه دواوه به کاری دین.

Pascal (پاسکال) زمانیکی بهرنامه نووسیه که له سالهکانی ۱۹۶۷-۷۱ له لایهن **Niklaus Wirth** بهرنامه ریژی کراوه.

Pause Key دوگمهیه که لهسەر تهختهی دوگمهکان که کردارهکان بۆ ماوهیه کی کاتی راده گری.

Pentium لیکده ره وهیه کی وردبینه که کۆمپانیای (Intell) له مانگی ماری ۱۹۹۳ وهک مۆدیلکی پیشکه وتوو خسته به بازار وه.

Picosecond (پیکۆ چرکه)، هاوړیکه له گهڵ یهک تریلیۆنیم چرکه.

Pin (پایه، دهرزی) پایه کی دهرزی شتیه که بۆ په یوهندی له نیوان جه مسه ری نیر ومی که لکی لێوهرده گیری.

Pixel (توخمی وینه، پیکسل) به بچووکتترین توخمی وینهی سه شاشه دهگوتری.

Pletter (نیگارکیش) ئامیتریکی زانیاری دهرخه ره که بۆ کیشانه وهی خه ریتیهی گرافیکی که لکی لێوهرده گیری.

Port (دەرگا، ریره) له سه خته ئامرازی کۆمپیوته ردا، شوینیکه بۆ تیخستن و دهرخستنی پیدراوه کان له ئامیتریکی دیکه وه.

Power Supply (سه رچاوهی خۆراک) که ره سه یه کی ئەلکترۆنییه که کاره بای شار دهکاته ئاستیک که کۆمپیوته ر که لکی لێوه ر بگری.

Notebook Computer (کۆمپیوته ری جانتایی) بهو کۆمپیوته ر بچووکانه دهگوتری که دهگری هه ل بگریتن.

Numeric Keypad (بهشی دوگمهکانی ژمارهیی، بهشی دوگمهکانی ژمیریاری) بهو کۆمه له دوگمه یه ده لاین له که لای راستی ته خته ی دوگمه کاندان وهک دوگمه ی حاسیبه ده چن و بۆ کاری ژمیریاری که لکیان لێوه ر ده گیری.

Num Lock Kye دوگمه یه که که دوو حالته ی هه یه که هه ل ب دهبیته هۆی چالاک بوونی کلپه ژماره ییه کان و که کوژایه وه ده بیته هۆی چالاک نه بوونی ئەو به شه.

O

Object Code (بهرنامه ی مه به ست) پرۆگرامیکه که پاش کامپایل بوونی بهرنامه یه ک به زمانیکی ئاست بهرز به ده ست دی و له سفر و یه ک پیکهاتوه.

Octal (له سه ر بنه مای هه شت، ئوکتال) سیستمیکی ژماره ییه که ده به رگری ژمارهکانی سفر هه تا حه وته.

Operating System (سیسته می وه گه ر خه ر) به پیته کور تکرارهکانی OS، پرۆگرامیکه که به رپه رده ی سه رچاوه کۆمپیوته رهکانی به ئەستۆبه.

Optical Disk (دیسکی تیشکی) بهم دیسکانه دهگوتری که تواناییه کی یه کجار زۆریان هه یه و بۆ داگردنی زانیاری له سه ر ئەوان له تیشکی له یزه ر که لک وهرده گیری.

Output (دهرخستن) ئاکامی وه ده ست هاتوو له لیکدانه وه که رهنگه رهوانه ی شاشه، چاپگه ر یان ئامیتریکی دیکه ی زانیاری دهرخه ر بگری.

Printer (چاپگر) به کیبک له نامیره کانی زانیاری دهرخه ری کومپیوتره که دهق یان وینه ی پیکهاتوو له لایهن کومپیوتره وه له سه ر کاغه ز چاپ ده کا .

Print Screen Key دوگمه یه که له سه ر ته خته ی دوگمه کان که به داگرتنی نه و دوگمه یه نه وه ی له سه ر شاشه ده بیند ری چاپ ده کری .

Processing (لیکدانه وه) گشت نه و کرادارانه ی کومپیوتره له سه ر داتا کان به ریوه یان ده با .

Program (به نامه) کومه له فرمانیکه که به زمانیکه به برنامه نویسی و بو نه نجامدانی کاریکی تاییه تی نووسراون .

Programmer (به نامه نویس، به نامه ریتر) که سیک که به نامه کانی کومپیوتره ی و زورجاران کومه له فرمانیک به هو ی کومپیوتره وه ده نویسی، یان هه له کانی لاده با .

Puck (پوک) نامرزیکی ناماژه که ره که له گه ل نامیری دیجیتایزه ر که لکی لیوه رده گیری .

Q

QWERTY Keyboard جوړیکه له ته خته ی دوگمه کان که ناوه که ی له شه ش بیته کاراکتیره ی لای چه پی ریزی سیته می ته خته ی دوگمه کان وه رگیریاوه .

R

RAF (راف) کومه له پروگرامیکه که بیرکاری و نیگارکیشی، موسیقا و یاری و .. فیری مندالان ده کا .

Random Access (دهستپی راگه شتنی راسته وخو، به هه لکه وت) توانایی کومپیوتره له دوزینه وه و به سه رده اته وه ی راسته وخو به شویتیک که زانیاری تیدا خه زن کرابی، به بی نه وه ی که ناچار بی کرداری به دوا داکه پاندا له سه رده تاوه بو کوتایی نه نجام بدا .

Raw Data (زانیاریه کاله کان) به زانیارییه ده گوتری که هیشتا لیکنه دراونه ته وه .

ROM (زهینی ته نیا زانیاری لیوه رگرتن) زهینیکه بنچینه یه که له ودا زانیاری سه باره ت به سیسته م خه زنکراوه ته نیا ده کری زانیاری لیوه رگیری .

Reset (کردنه وه سفر، گه راندنه وه) به کوژانه وه و هه لکردنه وه ی کومپیوتره له یه ک ساتدا ده گوتری که نه و کاته سیسته م سه رله نوی و هه ر ده که ویتنه وه .

RGB (ئارجی بی) کورترکراوه ی وشه کانی **Blue-Green-Red** واته سور و سه وز و شین که له زوربه ی شاشه کاندای که لکی لیوه رده گیری .

Ring Topology (تویولوژی بازنه یی) شیوه یه که بو پیکه وه به ستنه وه ی فیزیکی کومپیوتره کان له توپدا که وه ک بازنه یه ک پیکه وه به سترینه وه .

Run (به ریوه بردن) به ریوه بردنی به نامه یه ک له کومپیوتره ردا .

Runtime-Error (هه له کاتی به ریوه بردندا) هه رچه شنه هه له یه ک که له کاتی کار به به نامه یه کی کومپیوتره ی رووده دا .

S

Scanner (سکانه ر) نامیریکی زانیاری تیخه ره که وینه یه ک یان ده قیک ده خاته ناو کومپیوتره وه .

Scroll Lock Key دوگمه یه که له سه ر ته خته ی دوگمه کان که له کاتی هه لبووندا چونه تی دوگمه ناراسته داره کان دیاری ده کا .

Secondary Storage (زهینی دووهم) نه و که ره سانه ی که زانیاری له خو یاندا داده کن جگه له زهینی سه ره کی کومپیوتره وه ک دیسک، یان کاسیت ...

Sector (به ش، که رت) به هه ر کام له به شه کانی دپراویک ده لپن .

Seek Time به کاتی پیوستی گه یشتنی نوکی زانیاریده ر / زانیاری دهرخه ری بگیری دیسک بو سه ر سلینده ر ده لپن .

Sequential Access (دهستپراگه یشتنی ریزه ندی) ئەم شیتوهیه که زانیاری لهودا بهریز و به دوا یه کدا دین.

Serial Interface (رپرهوی سربالی) به که نالی زانیاری دهر/ زانیاری دهرخه بۆ بهرپکردنی زانیاری به شیتوهی زنجیرهیی دهلین.

Server کۆمپیوتهری ناوهندی له تۆرهکانی هیلتی که ئەرکی بهرپکردنی زانیاری بۆ ئیزگهکانی به ئەستۆیه.

Shift Key (دوگمهی Shift) دوگمهی که له سهه تهختهی دوگمهکان که له گهڵ دوگمهی که دیکه بۆ بهرپوهبردنی کرداریکی تایبهتی سوودی لیتوهدهگیری.

Simplex (یه کلایه نه) شیتوهیه که لهودا زانیاری بۆ یهک لا رادهگوازی.

Slot (که لاین) ئەم که لاینه نه که سهه شا تهختهی کۆمپیوتهر بۆ تیخستنی کارته جوژاو جوژهکان که لکیان لیتوهدهگیری.

Soft Copy (نوسخه ی غهیره چاپی) ئەم وینانهی که له سهه شاشه نیشان دهردین و ته نانهت ئەو زانیاریبانهی که له سهه دیسک یان کاسیت خهزن کراون و ههراکتیک بتههوی بیان سربهوه.

Software (پروگرام) به گشت ئەو پروگرامانه دهلین که سهخته نامرازی کۆمپیوتهر وهگه دهخه ن.

Software Engineering (ئه نندازیاری سهخته نامراز) به و ئه نندازیاره دهلین که له سهه زانستی سیستمی کۆمپیوتهر خویندنه که ی ته و او کردب.

Source Code (دهقی بهرنامه، کۆدی سههراوه) کۆمه له فرمانیکه که بهرنامه یهک پیک دین.

Spacebar (دوگمهی space) گه و ره ترین دوگمهی سهه تهختهی دوگمهکانه که بۆ نیوان خستنه ناو وشهکان که لکی لیتوهدهگیری.

Star Connection (په یوهندی ئەستیرهیی) شیتوهی پیکه وه به ستنه وهی کۆمپیوتهرهکانه له تۆردا که لهودا کۆمپیوتهریکه ناوهندی به چه نندین کۆمپیوتهری دیکه به ستراوه ته وه.

Star Network (تۆری ئەستیرهیی) جوژه تۆرپکی کۆمپیوتهره که لهودا

کۆمپیوتهری ناوهندی به چه نندین کۆمپیوتهر به ستراوه ته وه.

Star Bit (بیتی دهستپیک) له ناردنی ناهاوکاتدا، بیتی که که سهه ره تایی ههراکته ریک دیاری دهکا.

Stop Bit (بیتی وهستاو) له ناردنی ناهاوکاتدا، بیتی که که کۆتایی ههراکته ریک دیاری دهکا.

Super Computer (کۆمپیوتهری زه به لاح) خیرترین، به توانترین، گه و ره ترین و گرانتین کۆمپیوتهری جیهانه که له پروژهکانی گهردووناسی، بهرگری، زانستی و لیکۆلینه وهیی مهزندا که لکی لیتوهدهگیری.

SVGA (سوپه VGA) ستانداردیکه قیدیویه که له سالی ۱۹۸۹ له لاین کۆمه له ی ستاندارده ئه لکترۆنییهکانی قیدیویه به مه به ستی نیشاندانی وینه ی رهنگی به چۆنییه تیکه باشه وه داهینراوه.

System (سیستم) کۆمه له تیک له تۆخمی پیکه وه به ستراو که بۆ نه نجامدانی کاریکی تایبه تی پیکه وه کار ده که ن.

T

Tab Key (دوگمهی TAB) دوگمهی که له سهه تهختهی دوگمهکان که بۆ نیوان خستنه نیوان وشهکان به مه و دای ههشت بیت، ههروه ها بۆ چه ند کاریکی دیکه ش که لکی لیتوهدهگیری.

Tape -reader (کاسیت خوین) ئەم نامیرهیه که زانیاری له سهه کاسیتته موغنا تیسیهی کان ده خوینیتته وه.

Thermal Printer (چاپگه ری گه رمایی) جوژیکه له چاپگه ری غهیره زه ربه یی که به که لک وهرگرتن له گه رمایی، وینه یان دهق له سهه کاغه زیتکی تایبه تی چاپ دهکا.

Time -sharing (هاوبه شی کاتی) که لک وهرگرتنی هاوکاتی چه ند به کارهینهر له سیستمیکه کۆمپیوتهری.

Token (هیمه، نیشانه) په یامیک که به شیتوهیه کی دایی له نیوان گریکانی

Upgradable (شایانی پوره پیدان) به و کومپیوتهرانه ده لاین که به بی گورتینی شاته خته که یان، ده کری تواناییه کانی به ریبه سه ری.

Utility Program (به برنامه ی یارمه تیدر، پروگرامی سودمه ند) به و پروگرامه ده لاین که بوئه نجامدانی ئه رکه کانی به ریبه بردن و راگرتنی زانیاری یان به شه کانی سیسته م دارنژراوه.

V

Vacuum Tube (گلوی بوش) به و گلویانه ده لاین که له کومپیوتهره کانی نه وه ی یه که م بو راگرتنی زانیاری که لکیان لیوه رده گیرا.

VGA کورتکراوه ی وشه کانی **Video Graphics Array** کارتیکی گرافیکیه که له سالی ۱۹۸۷ له لایه ن کومپانیای **IBM** وه دروستکراوه.

Virus (فایروس) به و پروگرامانه ده لاین که که سانیکی تیکده ر و خرابه کار بو تیکدانی فایل و پروگرامه کانی کومپیوتهر دایده هین.

W

Wait State (کاته کانی چاوه روانی) به و ماوه و ساته ده لاین که لیکده رده وه ی وردبین پیدراوه کان له نامیره کانی زانیاری دهر/زانیاری دهرخه ر ودرده گرن.

Wide Area Network (WAN) (توری به ربلاو) به م توره کومپیوتهریه ده لاین که بو په یوه ندی دامه زراندن له نیوان کومپیوتهرکانی چهند شار یا چهند ولات که لکی لیوه رده گیرن.

Windows (ویندوز) سیسته میکی وه گه رخره ی کومپیوتهره و له لایه ن کومپانیای مایکروسوفت بو ئاسانکاری له کومپیوتهره دا داهینراوه.

Word (وشه) یه که ی خه زنکردنه له زهینی کومپیوتهر که به ستراره ته به جوری لیکده رده ی وردبین که ده کری ۱۶،۳۲،۶۴ بیتی بی.

Word Processor (دهق نووس) به و پروگرامه ده لاین که بو نووسینی دهق که لکی لیوه رده گیرن.

توریکی بازه یی شیوه دا ده جولیتته وه و چونیتی هه نوکه یی توری دیاری ده کا.

Token Ring (توری بازه یی) جوریکه له کارتی توری که له شیوه ی توری بازه ییدا که لکی لیوه رده گیرن.

Touch Screen (شاشه ی هه ستیاری) جوریکه له شاشه که ده کری به په نجه ی دست فرمانه کان جیبه جی که ی.

Track به هه ر کام له و بازانه ده لاین که ناوه ندیکه هاویه شیان هه یه له دیسکه کاندای زانیاری تیدا هه لده گیرن.

Transfer Rate (راده ی راگواستن، خیرایی راگواستن) چنده ایه تییه ک له زانیاری که به هوی بازه ی ئه لکترونی یان که نالی په یوه ندی له به ریکه ره وه بو وه رگره.

Transistor (ترانزیستور) پارچه یه کی ئه لکترونییه که ده توانی کاره با ریک بکا و له کومپیوتهره کاندای کاریه ریبه کی زوری هه یه.

Translator (وه رگیر) ئه و پروگرامه یه که به برنامه ئاست به رزه کان بو زمانی ماشین ودرده گیرن.

U

Ultra - Large - Scale Integraion (خسته سه ر و ده بالیک په ستاوتنی یه کجار زور) به پیته کورتکراوه کانی **ULSI**، واژه یه که که سه باره ت به ده بالیک په ستاوتنی به شه ئه لکترونییه کان (وه ک ترانزیستور و توخمه کانی دیکه) له بازه کورتکراوه کاندای به کاردیت.

Uninterruptible Power Supply (UPS) (سه رچاوه ی کاره بادانی بی راوه ستان) نامیریکه که پاش کوژانه وه ی کاره با ده سته جی کاره با ده داته کومپیوتهر.

UNIVAC1 یه که مین کومپیوتهریکه بازارگانییه که له لایه ن جان ماکلی و پریمیتر ئاکرتته وه داهینراوه.

UNIX سیسته میکی وه گه رخره ی هه مه مه به سته که له سالی ۱۹۶۹ له تاقیگای **Tbell&AT** داهینراوه.

Word Size (دریژی وشه) ریژهی ئه و بیتانهی وشه یهک پیئدین که ویکرا ئیشیان له سه ر ده کری.

Write Once Read Many Times کورتکراوهی وشه کانی (جاریک بینوسه و گه لیک جارن بیخوینه وه.) جۆریکه له دیسکی له یزه ری که به کارهینهر ده توانی به که لک وهرگرتن له ئامپیریکی له یزه ری زانیاری بخاته سه ر.

Write Protect (پاریزاستن له به رامبه ر نووسیندا) به ره وتی پیشگرتن له زانیاری خستنه سه ر دیسکه کان ده لئین.

protect Notch-Write (کونی پاراستن له زانیاری خستنه سه ر) که لئین یان کونیکی بچووکه که له سه ر دیسکه کان هه یه و به هۆی ئه وه وه ده کری به رگری بکه ی له زانیار خستنه سه ر دیسکه کان.

سەرچاوه‌کان

- ۱- کامپیوترهای امروزی: نویسنی ئەندازیار ئەمیر ئەسەد ئەزەلی.
- ۲- مبانی کامپیوتر: نویسنی ئەندازیار سەعید سەعەدەت.
- ۳- اپراتوری سریع کامپیوتر: ئەندازیار سەعید سەعەدەت چگونگی شناخت و خرید کامپیوتر
- ۴- ژماره‌کانی ۶۴ و ۶۵ گۆڤاری کامپیوتر.